

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. De abstinentia & sobrietate, velut partibus subiectiuis temperantiæ,
vitijsque oppositis, gula, & ebrietate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

cum quadam debiti coloris claritate. Pari igitur ratione, decor seu pulchritudo spiritualis, in eo consistit, ut vita moresque hominis sint bene proportionati, secundum spirituales recte rationis claritatem; quod ad rationem honesti ac virtutis pertinet.

29 **ASSERTIO III.** Honestum delectabile, & utile, quamvis subiecto eadem sint, ratione tamen inter se differunt. Ita S. Thomas quaest. 145. art. 3. Probatur & declaratur. Honestum enim dicitur aliquid, secundum dignitatem & excellentiam virtutis, honore dignam; delectabile, quod appetitum quietat, & suaviter afficit; vile, quod per modum medij ad aliud consequendum refertur. Cum igitur omne honestum sit secundum rationem ordinatum, adeoque naturaliter homini conveniens, ac simul vile ad felicitatem, tanquam ad finem, consequens est, omne honestum esse etiam delectabile, & vile: sicut etiam omne vile delectabile est; non vero contra omne delectabile honestum & vile, nec omne vile honestum, ut docet etiam Aristoteles 2. Eth. c. 3. Quae etiam ita se habent respectu appetitus, ut honestum & delectabile sit, propter se ipsum expeditum; vile autem formaliter non nisi propter aliud, ut post Aristotelem 10. Eth. c. 2. & Augustinum l. 83. q. 30. docet S. Thomas ibidem ad 1. ex communi, & pluribus dictum tom. 2. disput. 1. q. 1. dub. 1. n. 8. & dub. 3. num. 33.

30 **ASSERTIO IV.** Honestas dicitur pars integralis temperantiae, per modum cuiusdam conditionis, quae in ipsa temperantia potissimum ac speciali ratione elucet. Ita S. Thomas q. 145. ex Macrobio lib. 1. in somnium Scip. & Ambrosio l. 1. de officiis c. 43. Ratio est; quia licet alioquin honestas, ut dictum, cuilibet virtuti communis sit, speciali tamen quadam ratione tribuitur temperantiae; quae ab homine id, quod est ei turpissimum & indecentissimum, repellit, scilicet brutales voluptates; quae quidem est conditio, seu potius affectio velut intrinseca ipsius temperantiae.

DUBIVM III.

De abstinentia, & sobrietate, velut partibus subiectivis temperantiae, vitusque oppositis, gula, & ebrietate.

S. Thomas 2. 2. q. 146. 148. 149. & 150.

31 **A**bstinentiam & sobrietatem esse partes quadam subiectivas, seu species temperantiae, constat ex dictis du. 2. de quibus in praesenti quatuor quaesita ex doctrina S. Thomae breviter explicanda sunt. 1. de abstinentia. 2. de gula, tanquam vitio opposito abstinentiae. 3. de sobrietate. 4. de ebrietate vitio opposito. De ieiunio vero velut actu abstinentiae agemus dubio sequenti.

Primum igitur quaeritur, an & qualis virtus sit abstinentia. Respondeo cum S. Thoma q. 146. a. 1. & 2. duabus assertionibus. I. Abstinentia est virtus, & quidem specialis, ut tradit etiam Macrobius l. 1. in som. Scip. Probatur ex 2. Petri 1. v. 5. Vos autem

curam omnem subinferentes, ministrare in fide vestra virtute, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem. Vbi abstinentia alijs virtutibus annumeratur.

Ratio est. Licet enim abstinentia non nunquam absolute ciborum subtractionem seu carentiam significet, iuxta illud Glossae Rom. 14. ad illa verba: Non est regnum Dei esca & potus, afferentis, nec in abstinendo, nec in manducando esse iustitiam; qua ratione abstinentia etiam neg. virtutem, neg. actum virtutis, sed quiddam indifferens significat; in praesenti tamen, prout significat voluntaria abstinentia seu moderationem in cibo, ratione regulatam, virtutem, ac quidem specialem significat, versantem in moderatione appetitus & delectationis edendi, vel etiam bibendi, quatenus potus praecise est pars quaedam secundaria integræ & ad humanam vitam sustentationem necessaria refectiois, iuxta S. Thomam q. 150. a. 2. ad 2.

Quam virtutem S. Petrus commendat verbis citatis; quibus dicitur, in scientia esse abstinentiam ministrandam, ut scilicet homo a cibis ablineat, prout oportet, pro congruentia hominum, cum quibus vivit, & pro persona sua, & pro valetudinis sua necessitate, iuxta Augustinum l. 2. quaest. Euangel. c. 11. Quamvis si moderatio ciborum secundum quantitatem & qualitatem solum referatur ad valetudinem corporis, non ad interiores animae affectiones, bonumque rationis; non ad virtutem abstinentiae, sed potius ad artem medicinae pertineat, iuxta S. Thomam ibidem a. 1. ad 2.

Nec obstat primo, quod abstinentia sit quaedam corporis castigatio ad castitatem utilis, iuxta Augustinum seu Fulgentium de fide ad Petrum c. 4. Ex quo sequi videtur, non esse virtutem ad castitatem distinctam, quia hoc est commune omnibus virtutibus, ut vna aliam adiuvet.

Nec obstat secundo, quod nulla specialis virtus statuitur circa moderationem vestimentorum. Vnus enim vestimentorum, inquit S. Thomas cit. a. 2. ad 3. est introductus ab arte, versus autem ciborum a natura. Et ideo magis debet esse virtus specialis, circa moderationem ciborum, quam circa moderationem vestimentorum. Adde, hanc satis procurari per alias virtutes, puta humilitatem, modestiam, paritatem, & simplicitatem, de quibus inferius agemus.

Nec tamen plane absurdum fuerit, etiam peculiarè virtutem, in decet vestitus moderatione positam constituisse; siue eam sobrietatem diversò sensu, quam superius dictum, siue modestiam aut decentiam in vestitu appellare libeat.

Nec obstat tertio illud Apostoli 1. Cor. 18. v. 8. Esca nos non commendat Deo. Neque enim si manducaverimus abundabimus: neque si non manducaverimus, deficiemus; scilicet spiritualiter. Quamvis enim usus ciborum, & eorum abstinentia, secundum se considerata, non pertineat ad regnum Dei, siue ad salutem animarum; utrumque tamen eorum, secundum quod sit rationabiliter ex fide & dilectione Dei, pertinet ad regnum Dei, ut bene S. Thomas cit. a. 1. ad 1.

ASSERTIO II. Abstinentiae virtus, licet à defectu seu negatione denominetur, consistit tamen in medio. Ita S. Thomas q. 146. a. 1. ad 3. ex communi. Ratio est; quia abstinentia fortitur communem

rationem

rationem temperantiæ, quæ itidem in medio consistit, licet à defectu denominetur. Quod quidem ideo accidit, quia sicut laus fortitudinis consistit in quodam excessu, ut animus firmetur contra timores, à bono rationis auocantes; ita etiam laus temperantiæ, cuius est refrænare delectationes, potissimum consistit in quodam defectu; ex quo ipsa est omnes eius partes denominantur.

37 Quæritur secundo, an, quale, & quotuplex peccatum sit gula, abstinentiæ apposita. **ASSERTIO I.** Gula est peccatum, & quidem mortale, si quis ob gulæ inordinatam cupiditatem, aliquid in lege diuina sub peccato mortali præceptum deliberate omittat. Ita S. Thomas q. 148. a. 1. & 2. Probatur ex S. Gregorio 30. Moral. cap. 25. qui ait: *Dominante gula vitio, omne quod homines fortiter egerunt, perdunt; & dum venter non restringitur, simul cunctæ virtutes obruantur.* Ratio est; quia gula cum sit inordinatus appetitus edendi & bibendi, recedit à recte rationis ordine & præscripto.

Quod si quis delectationi gulæ ita inhæreat, tanquam fini, propter quem Deum contemnit, paratus scilicet contra præcepta Dei agere, ut delectationes huiusmodi consequatur, peccatum vtique mortale committet; vt in omni materia accidit. Si vero in vitio gulæ intelligatur inordinatio concupiscentiæ, tantum secundum ea, quæ sunt ad finem, vt pote quia nimis concupiscit delectationes ciborum, non tamen ita quod propter hoc faceret aliquid contra legem Dei (hoc est contra finem legis) est peccatum veniale. S. Thomas cit. a. 2.

Ex quo etiam q. 50. a. 2. ad 2. notandum, ad vitium gulæ pertinere, non tantum plus sumere in cibo, sed etiam in potu, quam necesse sit; nempe considerando potum, vt præcisè est pars refectiois necessaria, vt superius dictum, alia autem ratione potus ad ebrietatem pertinet, vt dicemus.

38 **ASSERTIO II.** Gula non est maximum peccatorum; sed ex suo genere ac per se plerisque alijs peccatis minus. Ita S. Thomas q. 148. a. 3. iuxta Gregorium lib. 33. Moral. cap. 11. asserente, *vitia carnalia esse minoris culpe.* Ratio est. Quia siue gula spectetur ex parte materiæ, minus est ijs peccatis, quæ sunt circa res diuinas; adde etiam ijs, quæ graue nocumentum proximo adferunt: siue spectetur ex parte peccantis, facilius veniam, quam alia pleraque meretur, tum propter necessitatem assumptionis ciborum, tum etiam propter difficultatem discernendi & moderandi id, quod in talibus conuenit.

In quem sensum Gregorius 30. Moral. cap. 28. ait: *Quia per esum voluptas necessitati miscetur, quid necessitas petat, & quid voluptas suppetat, ignoratur.* Et Augustinus lib. 10. confess. cap. 31. *Quis est Domine, qui aliquantulum extra metas necessitatis cibum non sumit?*

Per accidens tamen, & ratione effectus consequentis, vitium gulæ habet quandam magnitudinem, in quantum ex ea oriuntur diuersa peccata; in quibus est etiam detrimentum corporalis sanitatis &c. iuxta illud Ezechielis 6. v. 49. *Ecce hæc fuit iniquitas Sodoma sororis tuæ, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius & filiarum eius: & manum egeno & pauperi non porrigebant.* Vnde

Gregorius 30. Moral. cap. 26. *Ad confectum spiritualis agonis non assurgitur, si non prius intra nosmetipsos hostis posuimus, gula videlicet appetitus, edomatur.*

39 **ASSERTIO III.** Gula est vitium capitale; cuius quinque numerantur filia, scilicet ineptia, lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, & hebetudo mentis. Ita S. Thomas quæst. 148. art. 5. & 6. ex S. Gregorio cap. 30. moralium. Ratio est; quia vitium capitale dicitur, ex quo alia vitia oriuntur, secundum rationem causæ finalis, (nimirum præcipue, vt ex S. Thoma quæst. 118. art. vlt. notauit Caietanus hic a. 5.) eo quod habent finem seu obiectum multum appetibile: quod in vitio gulæ cernitur.

Ex qua quidem varia vitia consequuntur, etiam aliquo modo in genere causæ finalis, saltem velut acceptata, ex finis appetitu, sicut ex appetitu vindictæ causatur exilium, iuxta Caietanum ibidem: siue id vitium gulæ spectetur ex parte animæ, siue ex parte corporis. Ex parte quidem animæ id accidit quadrupliciter. 1. quantum ad rationem, cuius acies hebetatur ex immoderatione cibi & potus, propter fumositates ciborum, perturbantes caput; vnde nascitur hebetudo mentis. 2. quantum ad appetitum, qui deordinatur per inordinationem cibi & potus, quasi sopito gubernaculo rationis; ex quo nascitur ineptia lætitia. 3. quantum ad inordinatum verbum; & sic ponitur multiloquium. 4. quantum ad inordinatum actum; & sic ponitur scurrilitas. Ex parte autem corporis ponitur immunditia, quæ facile ex superfluitate cibi nascitur.

40 **ASSERTIO IV.** Recte distinguuntur quinque species gulæ, secundum has condiciones; præproperum, laute, nimis, ardentem, studiosam. Ita S. Thomas quæst. 148. ex S. Gregorio lib. 30. Moral. cap. 27. vbi ait: *Quinque modis nos gula vitium tentat: aliquando namque indigentia tempora præuenit; aliquando lautiores cibos querit; aliquando quæ sumenda sunt preparari accuratius appetit; aliquando in ipsa quantitate sumendi mensuram refectiois excedit; aliquando ipso æstu immensi desiderij, aliquis peccat.* Ratio est; quia pro varia consideratione tum ipsius cibi, secundum quantitatem, vel qualitatem; tum comestiois ac modi comedendi, variæ eiusmodi vitiositates accidunt.

Et quamuis ipsæ circumstantiæ per se non constituent diuersas species, in præsentem tamen defectus diuersarum circumstantiarum, facit diuersas species gulæ, propter diuersa motiua ex quibus moralium species diuersificantur. In eo enim qui quærit lautos cibos, excitatur concupiscentia ex ipsa specie cibi. In eo vero, qui præoccupat tempus, deordinatur concupiscentia, propter impatientiam moræ. Et idem patet in alijs. In loco verò, & in alijs circumstantiis, non inuenitur aliud differens motiuum, pertinens ad usum cibi, quod faciat aliam speciem gulæ, inquit S. Thomas ibidem ad 1. & 2.

41 Quæritur tertio, an & qualis virtus sit sobrietas; & quid ad eam requiratur. **ASSERTIO I.** Sobrietas, quæ speciatim est circa potum inebriandi vim habentem, est virtus specialis. Ita S. Thomas quæst. 149. art. 1. & 2. Et sumitur ex

Eccli 31. v. 37. *Sanctus est anima & corporis sobrius potus; ubi sobrietas hoc ipso sensu accipitur; vt & à Macrobio lib. 1. in somn. Scip. qui sobrietatem specialem temperantiæ partem constituit: est alioquin sobrietas etiam generatim accipiat pro quacunque moderatione in quavis materia, præsertim temperantiæ, & decentis habitus, vt videre est ad Titum 2. v. 2. 5. 6. & 12. & 1. Timoth. 2. v. 9. ubi præcipitur vt mulieres cum verecundia & sobrietate se ornent &c.*

Ratio est; quia ubi inuenitur speciale impedimentum rationis, ibi necesse est esse specialem virtutem ad illud remouendum. Potus autem inebrians habet specialem rationem impediendi vsum rationis, in quantum scilicet perturbat cerebrum sua sumositate: Ergo ad hoc impedimentum rationis remouendum requiritur specialis virtus, quæ est sobrietas. Ita S. Thomas cit. a. 2.

Quatenus verò cibus simul & potus impedire possunt bonum rationis, absorbendo eam per immoderantiam delectationis, ita circa vtrumque, cibum simul & potum, versatur abstinencia; quæ non est circa cibos & potus, in quantum sunt (præcisè) nutritiua, sed in quantum impediunt rationem seu bonum flatum ac ordinem rationis, iuxta S. Thomam eodem a. 2. ad 1. & 2.

42 **ASSERTIO II.** Etsi in genere potus inebriantini, vinum præcellit; non tamen eius potus per se illicitus est; sed solum per accidens; vel ex bibentis læsione, vel si mensuram excedat, aut contra votum suscipiatur, vel scandali causa fit. Ita contra Manichæos aliosque veteres quosdam hæreticos, S. Thomas quæst. 194. art. 2. ex Hieronymo lib. 1. contra Iovinianum, vt refertur etiam Canon. Ab exordio, dist. 35.

Probat ex scriptura Eccli 31. v. 35. *Vinum in iucunditatem creatum est, & non in ebrietatem ab initio. Exultatio anime & cordis vinum moderate potatum. Item Matthæi 15. v. 11. Non quod intrat in os coinquinat hominem. Et 1. Timoth. 5. v. 23. Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere, propter stomachum tuum, ac frequentes tuas infirmitates. Per accidens autem multa mala ex vino oriri constat. Eccli 31. v. 38. Vinum multum potatum irriationem, & iram, & ruinas multas facit. Amaritudo anime vinum multum potatum. Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem & faciens vulnera. Vnde subiungitur. In conuiuio vini non arguas proximum: & non despicias eum in iucunditate illius: verba improprij non dicas illi: & non premas illum in repetendo.*

43 **ASSERTIO III.** Cum omnibus quidem, tum præcipuè mulieribus & iuuenibus, ob pronitatem ad voluptates corporis consuetas: senibus vero & honoratis personis, puta Regibus, Episcopis, & omnibus Ecclesiæ ministris, ac superioribus, obtinendum rationis rigorem, quo hæ personæ in primis indigent, sobrietas cum primis est necessaria. Ita S. Thomas quæst. 149. art. 4. ex Apostolo, qui speciatim in prædictis personis sobrietatem requirit. 1. Timoth. 3. v. 2. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse &c. sobrium &c. non vinolentum. Et v. 8. Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deductos. Et v. 11. Mulieres similiter pudicas, non detra-*

hentes, sobrias. Et ad Tit. 2. v. 2. Senes vt sobrii sint, pudici, &c. Et v. 3. Anus similiter in habitu sancto non criminatrices, non multo vino seruientes &c. castas sobrias.

Idem confirmatur ex historia veteri; nam vt testatur Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. Mulieres olim apud Romanos à vino penitus abstinebant, Sed & adolescentibus olim Romani vsum vini vsq; ad annum ætatis trigessimum ademerunt, teste Eliano lib. 10. Var. cap. 9. Et Hieronymus epist. 22. ad Eustochiū sacras virgines monet, vt vinum fugiant, non secus ac venenum. Ratio constat ex dictis.

44 **Quæritur quarto, an & quale vitium sit ebrietas. ASSERTIO I.** Ebrietas est peccatum sobrietati oppositum secundum excessum. Ita S. Thomas quæst. 150. Probat ex scriptura. Proverb. 23. v. 29. *Cui vix, cuius patri vix, cui vix, cui vix, cui sine causa vulnera, cui suffusio oculorum? nome hu, qui commorantur in vino, & student calicibus e-potandis? Et ibid. v. 32. Ne intuearis vinum, cum splenduerit in vitro color eius: ingrediatur blandè, sed in nouissimo mordebit vt coluber. Isai. 5. v. 22. Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Et v. 12. Væ qui confurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperum vt vino astucis. Luc. 21. v. 34. Attendite vobis, ne forte grauentur corpora vestra in crapula & ebrietate. Ephes. 5. v. 19. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. 1. Cor. 6. v. 10. Nolite errare: neque fornicarij, &c. neque ebriosi, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Gal. 5. v. 21. Manifesta sunt opera carnis &c. ebrietates, comessationes &c. Denique Rom. 13. v. 12. Abiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus; non in comessationibus & ebrietatibus.*

45 **Ratione declaratur assertio.** Ebrietas enim dupliciter accipi potest. 1. Vt præcisè significat defectum vsum rationis, ex multo vino consequutum; qua ratione non est culpa, sed defectus partialis ex culpa consequens. 2. Accipitur pro actu eum defectum causante; qui quidem rursum dupliciter eum defectum causare potest, nimirum vel ex nimia vini fortitudine, præter opinionem bibentis, Quomodo ebrietas accidere potest sine peccato; præcipuè (hoc est, saltem, vt rectè intellexit Caietanus ibidem) si non ex negligentia hominis (qui id præuidere debebat) contingat. Et sic, inquit S. Thomas ibidem, creditur Noe inebriatus, vt legitur Genesis 9. vel ex inordinata concupiscentia, & vsum vini. Et sic ebrietas est peccatum, & continetur sub gula, sicut species sub genere. Diuiditur enim gula in comessationem & ebrietatem, iuxta Apostolum loc. cit.

46 **Nec obstat primo, quod ebrietas non habet vitium oppositum per defectum.** Respondetur enim cum S. Thoma eodem a. 1. ad 1. Habere quidem, sed id carere nomine. Nam vt Aristoteles ait 3. Ethic. cap. 11. *Insensibilis, quæ opponitur temperantiæ, non multum contingit. Et ideo tam ipsa, quæ omnes eius species, quæ opponuntur diuersis speciebus temperantiæ nomine carent. Vnde & vitium quod opponitur ebrietati, inominatum est. Et tamen si quis scienter, inquit S. Thomas, in tantum à vino abstineret, vt naturam multum grauaret, à culpa immunis non esset.*

47 Nec obstat secundò, quod vt ex Gregorio refert S. Thomas *ebriosi cum venia suo ingenio sunt relinquendi, ne deteriores fiant, si à tali consuetudine euellantur.* Nam vt notat S. Thomas ibidem ad 4. aliquando correctio peccatoris est intermittenda, ne fiat inde deterior. In quem sensum Augustinus epist. 64. de comestationibus & ebrietatibus ait: *Non asperere, quantum astimo, non dure, non impetuose ista tolluntur, sed magis docendo, quam iubendo; magis mouendo, quam minando. Sic enim agendum est in multitudine peccantium: seueritas autem exercenda est, in peccato paucorum.*

48 ASSERTIO II. Ebrietas ex suo genere est peccatum mortale. Ita S. Thomas quæst. 150. art. 2. vbi expresse dicit: *Si quis bene aduertat potum esse immoderatum & inebriantem, & tamen magis velit (directe scilicet, vel indirecte) ebrietatem incurrrere, quam à potu abstinere, proprie talem dici ebrium. & sic ebrietatem esse peccatum mortale.* Eademque est communis Doctorum sententia, vt dictum tom. 2. disp. 4. quæst. 5. dub. 5. est Martinus de Magistris apud Caietanum hic a. 1. & 2. & alij quidam contrarium dixerint.

Probatur tum ex scriptura, quæ ebrietatè numerat inter opera carnis & tenebrarum, vt superius dictum; tum ex canone 42. Apostolorum vbi dicitur: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, alex, aut ebrietati deseruiens, aut desinat, aut deponatur. Subdiaconus autem, aut Lector, aut Cantor, similia faciens, aut desinat, aut communiõne priuetur; similiter & laicus: tales autem pœnæ non infliguntur nisi pro peccato mortali, vt rectè argumentatur S. Thomas argum. Sed contra. Accedunt ceteri patres, speciatim Basiliius homil. 14. Ambrosius lib. de Elia & ieiunio. cap. 16. & 17. Hieronymus in epist. ad Gal. cap. 5. Chrysostomus homil. 57. ad pop. Antioch. & homil. 58. in Matth. & Augustinus serm. 231. & 232. de temp. qui omnes ebrietatem tanquam graue peccatum grauiter infectantur.*

49 Ratio est; quia per ebrietatem inquit S. Thomas, homo volens & sciens priuat se vsu rationis, quo secundum virtutem operatur, & peccata declinat: & sic peccat mortaliter periculo peccandi se committens. Dicit enim Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. 6. *Vitandam dicimus ebrietatem, per quam vitia cauere non possumus. Nam quæ sobry cauemus, per ebrietatem ignorantes committimus: Vnde ebrietas per se loquendo est peccatum mortale.* Ita S. Thomas.

Cuius tamen ratio non in hoc posita est; quod ex ebrietate per accidens nonnunquam peccata facile committantur; sed quia per se ac ex ipsa natura ebrietatis accidit, vt homo vsu rationis destitutus, seipsum ex præscripto rationis regere, ac peccata vitare non possit, vt rectè notauit Caietanus cit. art. 2.

50 Nec obstat, quod etiam dormiens sese vsu rationis ad tempus priuat; non solum quia hoc fit necessario, ac secundum naturam; sed etiam quia dormiens cum oportunum est, à somno excitatus, vsu rationis quasi pro libito recuperare potest; nec vero quamdiu dormit, quidquam operari bene aut male solet: secus fit in ebrietate.

Quo fit vt ea ipsa voluntaria & innaturalis ac inordinata priuatio vsu rationis, etiam per se & se-

cluso peccati mortalis periculo, sit peccatum mortale, vt rectè tandem concludit Caietanus hic a. 2. *Vsus enim rationis, inquit, est multo maius bonum, quam vsus domus; constat autem, quod priuans aliquem vsu sua domus, non solum in perpetuum sed etiam ad tempus, puta vno die, peccat mortaliter, quoniam vsus priuatus est bonum notabile, & temporis circumstantia non facit, vt pro nihilo habeatur. Quanto ergo magis priuans proximum suum vsu rationis per vnum diem, peccat mortaliter? Et eadem ratione priuans seipsum vsu rationis peccat mortaliter, quoniam vsus rationis non est bonum voluntarium, sicut domus, sed est bonum naturale, sicut oculus, & cetera naturalia. Innaturalibus autem ita peccat mortaliter priuans seipsum, sicut priuans proximum, quia homo non est dominus suorum naturalium, vt possit se illis priuare cum vult, sicut potest donare domum, & illius vsu. Inuenitur ergo in ebrietate, quæ vsu rationis violenter tollit, iniuriosa (siue inordinata) priuatio notabilis boni ex suo genere, nec ex imperfectione actus propter breue tempus excusatur; sicut nec excusaretur, si tanto tempore quis violenter impediret aliquem ab vsu manuum suarum ligando illas. Ita Caietanus.*

Tamen antea dubie loquutus fuerit, an vna ebrietas sit per se peccatum mortale, quasi non sit, nisi sit assidua. *Quæ videtur, inquit, sententia Augustini serm. 4. in die animarum, vbi distinguendo peccata mortalia à non mortalibus, ponit ebrietatem, si sit assidua, inter mortalia. Hoc idem sentit Glossa ad Gal. 5. in verbo ebrietates, & D. Thomasmet ibidem glossat assidue, & in quæstionibus de malo quæst. 2. art. 8. ad 3. & quæst. 7. art. 4. ad 1. sentit, quod ebrietas non est peccatum mortale ex suo genere. Et hæc opinio sequaces multos inueniret, nisi auctoritas tanti Doctoris hic, & superius 1. 2. q. 88. a. 5. ad 1. & super epistolam ad Rom. 15. expresse obstatet. Ita Caietanus.*

Sed sanè plus obstat & scriptura & SS. Patres, & ratio, & communis sensus ipsorum fidelium. Et quod S. Thomas in prioribus libris pertranferat, inquit Caietanus, supponendo cum alijs, quod ebrietas erat veniale, postmodum ad aliorum diuini luminis cum accessisset, in summa hoc determinauit, dicendo, quod est peccatum mortale ex suo genere; quia tanto bono, scilicet vsu rationis opponitur.

52 Nec obstat, inquit Caietanus, quod ebrietas materialiter, si necessaria est ex consilio medicinae, est licita. Non enim sequitur, quod peccatum ex suo genere sit licitum, propter bonum finem; sed bene sequitur, quod materia peccati ex suo genere licita sit, propter finem bonum quandoque. Detractio enim ex sua ratione est peccatum mortale; detractio tamen materialiter est quandoque licita, puta si aliter non potest peccatum proprium confiteri, aut si propter bonum anima illius expedit, reuelare peccatum illius. *Qui enim ex medicinae necessitate se inebriat, vel alium, non nisi materialiter ebrietatem incurrit: quoniam non tendit ad delectabile, quod est formale in speciebus intemperantiæ, de quarum numero est ebrietas.* Ita Caietanus, qui proinde expresse concedit, sanitatis causa ebrietatem esse posse licitam.

53 Verum adstrictius hic paulo loquitur S. Thomas hic art. 2. ad 3. vbi ait: *Cibus & potus est moderandus, secundum quod competit corporis valetu-*

dini. & ideo sicut quandoque contingit, ut cibus vel potus qui est moderatus sano, sit superfluum infirmo; ita etiam potest esse conuerso contingere, ut ille qui est superfluum sano, sit moderatus infirmo. Et hoc modo cum aliquis multum comedit, vel bibit, secundum consilium medici, ad vomitum prouocandum, non est reputandus superfluum cibus vel potus. Nec tamen ad vomitum prouocandum requiritur, quod sit potus inebrians; quia etiam potus aquæ tepidæ vomitum causat; & ideo propter hanc causam non excusaretur aliquis ab ebrietate. Ita S. Thomas; qui tamen non videtur vniuersim negare, posse medicinæ causâ licitam esse ebrietatem; sed negat solum, esse licitam ob vomitum prouocandum; quando is etiam alio potu non inebriante prouocari potest. Et sicut medicinæ causâ accipere potum soporiferum, etiam cum ea ratione facultas euigilandi libera adimitur, non est illicitum; ita probabile est, non esse etiam illicitam ebrietatem, cum ea ad sanitatem necessaria videtur.

54 Verum ob solum dolorem in ferenda sectione, alicuius membri, aliaue graui ægritudine mitigandum, licitam esse ebrietatem, minime existimo, ne pariter etiam fatendum sit, licitum esse ijs, qui ad supplicium ducuntur, postquam alioqui ad bene moriendum satis dispositi sunt, ebrietatem procurare, ad supplicium mortis leuandum; quod nemo dixerit, & est à communi sensu & praxi proborum & sapientum virorum prorsus alienum. Et ratio esse videtur; quia cibus & potus, uti & medicina, natura sua instituta sunt, ad conseruandam vel acquirendam corporis valetudinem, non autem ad alios fines extrinsecos: ergo licitum est ijs uti, quatenus & quantum necessitas & valetudo corporis id postulant, non autem contra temperantiæ præscriptum, ob alios fines.

Sicut è contrario, quia semen natura sua institutum est ad conseruationem non indiuidui, sed speciei, non licet ob tuendam valetudinem, eius excretionem alijs vijs innaturalibus directe procurare. Et confirmatur. Quia alioquin dicendum foret, etiam licitum esse se inebriare, si quis ad hoc metu, vel minis adigeretur, quod nemo itidem dixerit.

55 **ASSERTIO III.** Ebrietas ex suo genere non est vitium ex omnibus grauissimum. Ita S. Thomas quæst. 150. art. 3. ex S. Gregorio 33. moral. cap. 11. vbi ait, *vitia spiritualia esse maiora, quam carnalia.* Ratio est; quia cum malum, adeoque peccatum consistat in priuatione boni, necesse est tanto malum seu peccatum grauius esse, quanto maius est bonum, quo priuat malum: at verò bonum diuinum est maius, quam bonum humanum; ergo peccata, quæ sunt directe contra Deum, adeoque directe priuant bono ad Deum pertinente, sunt grauiora peccato ebrietatis, quod directe opponitur bono rationis humanæ.

Nec obstat, quod ebrietas penitus aufert vsum rationis; quem tamen alia peccata non excludunt; quia plus habet de ratione mali id, quod contrariatur rationi, uti sunt cætera peccata, quam quod ad tempus vsum rationis aufert. Vsum enim rationis potest esse & bonum & malum, qui tollitur per ebrietatem;

sed bona virtutum, quæ tolluntur per ea, quæ rationi aduersantur, sunt semper bona, ut respondet S. Thomas ibidem ad 3.

56 **ASSERTIO IV.** Ebrietas quo minus voluntaria est, eo magis peccatum ex ea consequutum diminuit; adeoque cum inuoluntaria est, penitus à peccato excusat. Ita S. Thomas quæst. 150. a. 4. ex Augustino lib. 2. contra Faustum cap. 44. vbi docet, Loth excusari ab incestu propter ebrietatem, asserens; *Loth culpandum esse, non quantum in incestus, sed quantum ebrietas meruit.* Ratio est; quia nihil est peccatum, nisi voluntarium; & vnumquodque cæteris paribus tanto maius peccatum est, quanto magis voluntarium est, ut diximus etiam tom. 2. disp. 4. quæst. 3. dub. 3. vbi de hac re pluribus disputauimus. Quo spectant etiam ea, quæ in simili de ignorantia docuimus ibidem q. 9. dub. 1.

Nec obstat primò, quod S. Thomas hic cit. art. 4. dicit: *Si actus precedens (inebriationis) fuit culpabilis, sic non totaliter aliquis excusatur à peccato sequenti; quod scilicet redditur voluntarium ex voluntate precedentis actus, in quantum scilicet aliquis datus operam rei illicitæ, incidit in sequens peccatum.* Nam ut ex adiuncta ratione colligitur, aut solum est sermo de peccato secundum præsumptionem fori externi; aut certe sensus est, eo casu per se vniuersim ebrietatem non excusare à peccato sequenti: excusare tamen, si peccatum subsequens præuisum nullo modo fuerit, nec adeo præuideri potuerit, non negat S. Thomas, sed ex generalibus principijs supponit, ut loc. cit. fusius declarauimus.

57 Nec obstat secundò, quod iuxta Aristotelem 3. Ethic. cap. 5. *ebrius mereatur duplices maledictiones.* Non enim dicit, inquit S. Thomas ibidem ad 1. quod mereatur grauiorem maledictionem ebrius, sed quod mereatur duplicem maledictionem, propter duplex peccatum. Vel potest dici, eum loqui secundum legem Pittaci, qui ut dicitur lib. 2. Polit. in fine, statuit, ut ebrii, si quem percuterent, plus punirentur, quam sobrii; eo quod plures iniuriarentur. In quo, ut Aristoteles ibidem ait, videtur potius respexisse ad communem utilitatem, scilicet ut cohiberentur iniuria, quam ad veniam (ac rei æquitatem) qua habenda est ebrijs, ob carentiam vsus rationis. Quod si quis tamen & voluntariè, & deliberatè se inebriasset, ac simul certò præuidisset, homicidium ex ebrietate consequuturum, in eo ebrietas peccatum subsequens non diminueret, sed potius auget, ut in simili dictum de ignorantia affectata loc. cit.

